

IJTIMOY INTEGRATSIYA VA REINTEGRATSIYA TUSHUNCHALARINING PEDAGOGIK TALQINI (GOSPITAL PEDAGOGIKA MISOLIDA)

*Alimov Dilmurod Duyshaboyevich,
"Mehrli maktab" davlat ta'lim
muassasasi direktor o'rinbosari
e-mail: mr.alimovdd@gmail.com
Tel: +998909173010
<https://doi.org/10.5281/zenodo.18464922>*

Annotatsiya: Mazkur maqolada ijtimoiy integratsiya va reintegratsiya tushunchalarining pedagogik mohiyati gospital pedagogika misolida ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda sog'lig'i sababli uzoq muddat ta'lim muhitidan chetda qolgan bolalarning jamiyat va ta'lim tizimiga qayta moslashuvi muammolari yoritilgan. Ijtimoiy integratsiyaning kommunikativ, ta'limiy, emotsional va ijtimoiy-me'yoriy komponentlari ochib berilgan. Shuningdek, reintegratsiya jarayoni tayyorgarlik, o'tish va barqarorlashuv bosqichlari asosida tizimlashtirilgan. Maqola gospital pedagogikani ta'lim uzluksizligi va ijtimoiy tiklanishni ta'minlovchi muhim pedagogik mexanizm sifatida asoslaydi.

Kalit so'zlar: gospital pedagogika, ijtimoiy integratsiya, reintegratsiya, gospital ta'lim, ijtimoiy moslashuv, ijtimoiy izolyatsiya, uzluksiz ta'lim, an'anaviy ta'lim, uzoq muddatli davolanish.

Педагогическая интерпретация концепций социальной интеграции и реинтеграции (На примере госпитальной педагогики)

Алимов Дилмурод Дуйшабоевич,
Заместитель директора государственного
учебного заведения "Мехрли мактаб"

Аннотация: В статье рассматривается педагогическая сущность понятий социальной интеграции и реинтеграции на примере госпитальной педагогики. Анализируются проблемы возвращения детей, длительное время находившихся вне образовательной среды по состоянию здоровья, в систему образования и общественную жизнь. Раскрываются коммуникативный, образовательный, эмоциональный и социально-нормативный компоненты социальной интеграции. Процесс реинтеграции представлен как поэтапная система, включающая подготовительный, переходный и стабилизационный этапы. Госпитальная педагогика обоснована как важный педагогический механизм обеспечения непрерывности образования и социальной реабилитации обучающихся.

Ключевые слова: госпитальная педагогика, социальная интеграция, реинтеграция, госпитальное образование, социальная адаптация, социальная изоляция, непрерывное образование, традиционное образование, долгосрочное лечение.

Pedagogical interpretation of the concepts social
integration and reintegration
(On the example of hospital pedagogy)

Alimov Dilmurod Duyshaboyevich,
Deputy Director of the “Mehrli maktab”
State Educational Institution

Abstract: This article analyzes the pedagogical significance of social integration and reintegration within the context of hospital pedagogy. It focuses on the challenges faced by children who have been excluded from the educational environment due to long-term illness. The study explores various components of social integration, including communicative, educational, emotional, and

social-normative aspects. The article presents reintegration as a systematic, multi-stage process encompassing preparatory, transitional, and stabilization phases. Additionally, the article emphasizes the role of hospital pedagogy as a crucial pedagogical mechanism for ensuring educational continuity and supporting the social rehabilitation of students.

Keywords: hospital pedagogy, social integration, reintegration, hospital education, social adaptation, social isolation, continuing education, traditional education, long-term treatment.

Zamonaviy ta'lim tizimida shaxsning ijtimoiylashuvi, jamiyatga moslashuvi va unda faol ishtirok etishi muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, sog'liq bilan bog'liq muammolar, ijtimoiy izolyatsiya yoki uzoq muddatli ta'lim uzilishlari natijasida o'quv jarayonidan chetda qolgan bolalarning ta'limga qayta jalb etilishi dolzarb masalaga aylanmoqda. Ushbu jarayonda ijtimoiy integratsiya va reintegratsiya tushunchalari pedagogika fanining muhim kategoriyalari sifatida namoyon bo'lmoqda.

Bugungi kunda hospital pedagogikani joriy etish hamda ta'limning uzluksizligini ta'minlash sharoitida integratsiya va reintegratsiya masalalariga ilmiy-pedagogik yondashuvni takomillashtirish zarurati ortib bormoqda. Chunki ta'lim muhitidan vaqtincha ajralib qolgan o'quvchilarning nafaqat akademik bilimlari, balki ijtimoiy, emotsional va psixologik holati ham jiddiy e'tiborni talab qiladi.

Mazkur maqolada ijtimoiy integratsiya va reintegratsiya tushunchalarining pedagogik mazmuni, ularning o'zaro bog'liqligi hamda ta'lim jarayonidagi ahamiyati ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Shuningdek, mazkur tushunchalarning hospital pedagogika va hospital ta'lim doirasidagi o'rni ochib beriladi.

Maqolaning asosi. Mazkur maqolada ijtimoiy integratsiya va reintegratsiya tushunchalari zamonaviy pedagogikada, jumladan, hospital pedagogika hamda hospital ta'lim nazariyasida markaziy ilmiy kategoriyalar sifatida e'tirof etiladi. Ushbu tushunchalar, ayniqsa, sog'lig'i sababli uzoq muddat ta'lim muhitidan chetlangan bolalarning jamiyat hayotiga qayta moslashuvi jarayonini tadqiq etishda muhim metodologik ahamiyat kasb etadi.

Ijtimoiy integratsiya (lot. integratio – bir-lashtirish, tiklash) shaxsning jamiyat hayotiga faol qo'shilishi, ijtimoiy munosabatlar tizimida to'laonli ishtirok etishi jarayonidir. Pedagogik jihatdan bu o'quvchining ta'lim jarayonida ishtiroki, tengdoshlar bilan muloqoti, ijtimoiy rollarni o'zlashtirishi va ijtimoiy qadriyatlarga moslashuvi bilan ifodalanadi [1].

Hospital ta'limda ijtimoiy integratsiya masalasi an'anaviy ta'lim muhitiga nisbatan murakkabroq xarakterga ega. Chunki uzoq muddatli davolanish, jismoniy cheklovlar, emotsional zo'riqish va ijtimoiy izolyatsiya o'quvchilarning jamiyat hamda tengdoshlari bilan aloqalarini sezilarli darajada cheklaydi. Shu bois, olimlarning ijtimoiy integratsiya haqidagi nazariyalari o'rganish orqali hospital pedagogikani ijtimoiylashtiruvchi, reabilitatsion va reintegratsion pedagogik model sifatida asos-

lash imkonini beradi. Gospital ta'lim nafaqat akademik uzluksizlikni, balki o'quvchining jamiyat bilan bog'liqligini, ijtimoiy identifikatsiyasini va psixoemotsional barqarorligini saqlashga xizmat qiladi [2].

Emile Durkheim (Fransiya) ijtimoiy integratsiyani kollektiv ong va umumiy qadriyatlar orqali jamiyat a'zolarining birlashuvi sifatida talqin etadi [3]. Gospital pedagogika kontekstida bu yondashuv shuni anglatadiki, kasalxonada ta'lim olayotgan bola ta'lim jarayonidan chetda qolmasdan, o'zini ta'lim ishtirokchilarining bir qismi sifatida his etishi zarur. Gospital maktab aynan shu kollektiv ongni saqlab qolish orqali o'quvchining ijtimoiy uzilishlarini yumshatadi. Bundan kelib chiqadiki, gospital maktabda sinfga mansublik hissini saqlash ijtimoiy integratsiyaning asosiy sharti hisoblanadi.

Yurgen Xabermas (Germaniya) ijtimoiy integratsiyani kommunikativ muomala orqali shakllanadigan jarayon sifatida izohlaydi [4]. Uzoq muddatli davolanish vaqtida o'quvchilarning kommunikativ imkoniyatlari cheklangan bo'ladi. Shu sababli pedagog va tengdoshlar bilan muloqot integratsiyaning muhim omiliga aylanadi. Ushbu nazariyadan kelib chiqadiki, gospital pedagogika dialogik va shaxsga yo'naltirilgan metodlarga tayanishi lozim.

Erving Goffman (AQSH) stigmatizatsiya nazariyasi orqali kasallik bilan bog'liq ijtimoiy "tamg'a"ning shaxs integratsiyasiga salbiy ta'sirini ko'rsatadi [5]. Davolanishdagi o'quvchilar ko'pincha "boshqalardan farqli" sifatida qabul qilinadi, bu esa reintegratsiya jarayonida jiddiy to'siq bo'lishi mumkin. Gospital ta'lim stigmani kamaytirishga qaratilgan ijtimoiy-psixologik strategiyalarni o'z ichiga olishi zarur.

John W. Berry (Kanada) integratsiyani shaxsning o'z identifikatsiyasini saqlagan holda jamiyatga moslashuvi sifatida ko'radi [6]. Gospital pedagogika kontekstida bu yondashuv bolaning "kasal" maqomiga qaramay, o'quvchi identifikatsiyasini saqlab qolish zarurligini

ta'kidlaydi. Bu nazariyada kelib chiqadiki, gospital ta'lim o'quvchini passiv bemor emas, faol ta'lim subyekti sifatida qo'llab-quvvatlashi kerak.

Pierre Bourdieu (Fransiya) ta'lim orqali ijtimoiy tengsizliklar qayta ishlab chiqarilishini ko'rsatadi [7]. Gospital pedagogika bu xavfni kamaytiruvchi mexanizm bo'lib, sog'liq sababli ta'limdan chetda qolish natijasida yuzaga keladigan tengsizliklarning oldini oladi. Gospital pedagogika ijtimoiy adolat va teng imkoniyatlarni ta'minlash vositasi sifatida qaraladi.

Lev Semyonovich Vigotskiy (Rossiya) ta'lim va rivojlanishning ijtimoiy tabiatini asoslab, bolaning shaxs sifatida shakllanishi ijtimoiy munosabatlar jarayonida sodir bo'lishini ta'kidlaydi [8]. Shu bois gospital sharoitida ta'lim olayotgan bolalar uchun ijtimoiy integratsiyani ta'minlash pedagogik jarayonning ustuvor vazifasi hisoblanadi.

Gospital pedagogika kontekstida ijtimoiy integratsiyaning tarkibiy komponentlarini ko'rib chiqadigan bo'lsak, gospital pedagogika sharoitida ijtimoiy integratsiya jarayoni o'ziga xos murakkablikka ega bo'lib, u nafaqat o'quvchilarning ta'lim jarayonida ishtirokini, balki ularning psixoemotsional holati, kommunikativ faolligi va ijtimoiy me'yorlarga moslashuvini ham qamrab oladi. Uzoq muddatli davolanish, jismoniy cheklovlar va ijtimoiy izolyatsiya sharoitida o'quvchi jamiyatdan vaqtincha ajralib qoladi. Shu bois gospital pedagogika integratsiyani ta'minlashda kompleks va tizimli yondashuvni talab etadi.

Pedagogik nuqtai nazardan ijtimoiy integratsiya bir nechta o'zaro bog'liq tarkibiy komponentlar orqali amalga oshadi. Mazkur komponentlar uyg'un rivojlangandagina gospital sharoitida integratsiya samarali kechadi. Bular:

Kommunikativ integratsiya (muloqot ko'nikmalari). Kommunikativ integratsiya gospital pedagogikada ijtimoiy integratsiyaning

asosiy va boshlang'ich bo'g'ini hisoblanadi. Shifoxonada ta'lim olayotgan o'quvchilarning muloqot imkoniyatlari cheklangan bo'lib, ular tengdoshlar bilan bevosita aloqadan mahrum bo'lishi mumkin. Shu sababli pedagogik jarayonda o'quvchining pedagoglar bilan muntazam muloqotga kirishishi, tengdoshlar bilan masofaviy aloqa o'rnatishi, o'z fikrini ifodalash va eshitilayotganini his etishi ta'minlanadi.

Gospital pedagogika kommunikativ integratsiyani individual suhbatlar, kichik guruhli mashg'ulotlar, onlayn darslar va sinf bilan virtual aloqa orqali qo'llab-quvvatlaydi [9]. Natijada o'quvchini ijtimoiy izolyatsiyadan chiqarib, uni ta'lim ishtirokchilarining faol a'zosiga aylantiradi.

Ta'limiy integratsiya (o'quv faoliyatida ishtirok). Ta'limiy integratsiya – bu o'quvchining sog'lig'i bilan bog'liq cheklolarga qaramay, ta'lim jarayonida uzluksiz va faol ishtirok etishini ta'minlashdir. Gospital pedagogika ta'limiy integratsiyani individual o'quv rejalar, moslashtirilgan o'quv dasturlari, individual ta'lim rejashi va moslashuvchan baholash tizimi orqali amalga oshiradi. Bunda, ta'limiy integratsiya gospital ta'limda o'quvchining “men o'quvchiman” degan maqomini saqlab qolishiga, akademik uzilishlarning oldini olishga, reintegratsiya jarayonini yengillashtirishga xizmat qiladi. Bu jarayonda ta'limiy integratsiya o'quvchini faqat davolanish subyekti emas, balki ta'lim subyekti sifatida saqlab qoladi.

Emotsional integratsiya (o'zini jamoaning bir qismi sifatida his etish). Emotsional integratsiya gospital pedagogikada alohida ahamiyatga ega, chunki kasallik, qo'rquv va yolg'izlik hissi o'quvchining ijtimoiy moslashuviga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Emotsional integratsiya o'quvchining jamoaga mansublik hissini his etishi, pedagog va tengdoshlar tomonidan qabul qilinganini sezishi, o'zini ijtimoiy jihatdan himoyalangan deb bilishi bilan bog'liq.

Gospital pedagogika bu komponentni qo'llab-quvvatlovchi pedagogik munosabat, empatiyaga asoslangan muloqot, psixologik yordam va ijtimoiy-emosional ta'lim orqali rivojlantiradi.

Ijtimoiy-me'yoriy integratsiya (ijtimoiy qoidalarini qabul qilish). Ijtimoiy-me'yoriy integratsiya o'quvchining jamiyatda qabul qilingan xulq-atvor me'yorlari, ijtimoiy qoidalar, o'zaro hurmat va mas'uliyat tamoyillarini anglab, ularga moslashishini anglatadi.

Gospital sharoitida bu komponentni rivojlantirish murakkab, chunki o'quvchi kundalik maktab muhitidan uzoqda bo'ladi. Shu sababli pedagog sinf qoidalarini saqlash, jamoaviy mas'uliyatni tushuntirish, ijtimoiy rollarni simulyatsiya qilish orqali ijtimoiy-me'yoriy integratsiyani qo'llab-quvvatlaydi.

Gospital pedagogikada ijtimoiy integratsiya alohida komponentlarning mavjudligi bilanlangina emas, balki ularning o'zaro uyg'un rivojlanishi bilan belgilanadi. Agar, kommunikativ integratsiya sust bo'lsa – ijtimoiy izolyatsiya kuchayadi, ta'limiy integratsiya yetarli bo'lmasa – akademik uzilishlar yuzaga keladi, emotsional integratsiya e'tibordan chetda qolsa – motivatsiya pasayadi, ijtimoiy-me'yoriy integratsiya rivojlanmasa – reintegratsiya qiyinlashadi.

Shu bois gospital pedagogika integratsiyani kompleks pedagogik tizim sifatida amalga oshiradi. Gospital pedagogika kontekstida ijtimoiy integratsiya kommunikativ, ta'limiy, emotsional va ijtimoiy-me'yoriy komponentlarning uzviy birligi orqali ta'minlanadi. Ushbu komponentlar uyg'un holda rivojlangandagina o'quvchining jamiyatga, ta'lim muhitiga va tengdoshlar jamoasiga samarali integratsiyasi yuz beradi. Mazkur yondashuv gospital pedagogikani nafaqat ta'limni davom ettiruvchi, balki ijtimoiy tiklanishni ta'minlovchi muhim pedagogik mexanizm sifatida asoslaydi.

Reintegratsiya tushunchasi shaxsning vaqtincha uzilib qolgan ijtimoiy va ta'limiy muhitga qayta kirib borishi, ya'ni "ikkinchi moslashuv" jarayonini anglatadi. Gospital maktab o'quvchilari uchun reintegratsiya asosiy maktab jamoasiga qaytish, o'quv faoliyatini tiklash va tengdoshlar bilan munosabatlarni qayta yo'lga qo'yishni o'z ichiga oladi.

Xorijiy pedagogik tadqiqotlarda reintegratsiya jarayoni "school reintegration" yoki "re-entry education" tushunchalari orqali izohlanadi [10]. Buyuk Britaniya va Shvetsiya tajribasida reintegratsiya jarayoni bosqichma-bosqich rejalashtirilib, gospital maktab, asosiy maktab, oila va psixologlar o'rtasidagi hamkorlikka asoslanadi [11].

Gospital pedagogikada reintegratsiya – bu o'quvchining uzoq muddatli kasallik yoki davolanish sababli vaqtincha ajralib qolgan asosiy ta'lim va ijtimoiy muhitiga qayta qo'shinishi jarayonidir. Ushbu jarayon bir martalik hodisa emas, balki bosqichma-bosqich amalga oshiriladigan kompleks pedagogik, psixologik va ijtimoiy jarayon hisoblanadi.

Ilmiy-pedagogik yondashuvlarda reintegratsiya odatda uch asosiy bosqichda amalga oshirilishi ta'kidlanadi:

Tayyorgarlik bosqichi,

O'tish bosqichi,

Barqarorlashuv bosqichi.

Har bir bosqichning o'ziga xos vazifalari, mazmuni va pedagogik mexanizmlari mavjud.

Tayyorlov (tayyorgarlik) bosqichi – uzoq muddatli davolanish davrida.

Tayyorgarlik bosqichi o'quvchining gospital maktabda bo'lgan davrida, ya'ni asosiy maktabga qaytishdan oldin boshlanadi. Ushbu bosqich reintegratsiya jarayonining poydevori bo'lib, keyingi muvaffaqiyat aynan shu bosqichda olib borilgan ishlarning sifatiga bog'liq bo'ladi. Bu davrda o'quvchini asosiy maktabga qaytishga akademik, psixologik va ijtimoiy

jihtadan tayyorlash, ta'lim jarayonidagi uzilishlarning salbiy ta'sirini kamaytirish.

Tayyorgarlik bosqichida gospital pedagog o'quvchining akademik darajasini monitoring qiladi, individual o'quv rejasini ishlab chiqadi, sog'liq holatini hisobga olgan holda o'qitish strategiyasini tanlaydi hamda o'quvchida "men maktabga qayta olaman" degan ijobiy motivatsiyani shakllantiradi. Bunda, psixologik va ijtimoiy jihatlariga e'tibor bergan holda qo'rquv, xavotir, o'ziga ishonchsizlikni kamaytirish, tengdoshlar bilan aloqa (onlayn muloqot, xatlar, videodarslar) va o'quvchi maqomini saqlab qolish asosiy e'tiborda bo'ladi.

Bu tayyorgarlik bosqichining ahamiyati shundaki, reintegratsiyaning eng muhim profilaktik bosqichi bo'lib, ijtimoiy va akademik "uzilish zarbasi"ni kamaytiradi.

O'tish bosqichi – asosiy maktabga qaytish.

O'tish bosqichi o'quvchining gospital ta'limdan umumta'lim maktabiga qaytishi bilan boshlanadi. Bu reintegratsiyaning eng murakkab va nozik bosqichi hisoblanadi, chunki aynan shu davrda o'quvchi real ijtimoiy muhitga qayta kiradi.

Bu bosqichning asosiy maqsadi o'quvchining yangi (yoki tiklangan) ta'lim muhitiga og'riqsiz va xavfsiz moslashuvini ta'minlash hamda ijtimoiy chetlanish va stigmatizatsiyaning oldini olish.

O'tish bosqichida yuklama bosqichma-bosqich oshirish, baholash tizimi moslashtirish, pedagoglar o'rtasida axborot almashinuvi yo'lga qo'yish va sinf jamoasi reintegratsiyaga tayyorlash kabi pedagogik vazifalar amalga oshiriladi. Bunda, o'quvchining tengdoshlari bilan qayta muloqotga kirishishi, o'z o'rnini va ijtimoiy rolini tiklashi, o'zini boshqalardan "farqli" emas, "jamoaning bir qismi" sifatida his etishi kabi ijtimoiy-psixologik jihatlariga e'tirbor beriladi.

Bu o'tish bosqichining ahamiyati shundaki, o'tish bosqichi muvaffaqiyatli o'tsa, reinteg-

ratsiya jarayonida ijtimoiy moslashuv keskin buzilmaydi.

Barqarorlashuv bosqichi – ijtimoiy moslashuvning mustahkamlanishi.

Barqarorlashuv bosqichi o'quvchi asosiy maktab muhitiga qaytgandan so'ng moslashuv jarayoni nisbatan barqarorlashgan davrni qamrab oladi. Bu bosqichda reintegratsiya natijalari mustahkamlanadi.

Barqarorlashuv bosqichi asosiy maqsad o'quvchining akademik, ijtimoiy va emotsional holatini barqarorlashtirish, qayta izolyatsiya yoki regressiya xavfini kamaytirishdir.

Bu bosqichda o'quvchining o'quv faoliyati muntazam monitoring qilinadi, ijtimoiy faollikni (to'garaklar, jamoaviy ishlar) rag'batlantiruvchi, mustaqillik va o'ziga ishonch rivojlantirish kabi pedagogik vazifalar amalga oshiriladi. O'quvchi bu bosqichda sinf jamoasining to'laqonli a'zosiga aylanadi, ijtimoiy me'yorlarni barqaror qabul qiladi, o'zining ijtimoiy va ta'limiy rolini mustahkamlaydi.

Bu barqarorlashuv bosqichining ahamiyati shundaki, barqarorlashuv bosqichi reintegratsiyani yakunlovchi va uzoq muddatli samaradorlikni ta'minlovchi bosqichdir.

Gospital pedagogikada reintegratsiya jarayoni tayyorgarlik, o'tish va barqarorlashuv bosqichlarining uzviy va izchil uyg'unligi orqali amalga oshiriladi. Har bir bosqichning yetarli darajada tashkil etilmasligi reintegratsiya samaradorligini pasaytiradi. Shu bois reintegratsiya tizimli, bosqichli va shaxsga yo'naltirilgan pedagogik jarayon sifatida qaralishi lozim.

Tahlillar shuni tasdiqladiki, ijtimoiy integratsiya gospital ta'lim sharoitida faqat o'quv jarayonini davom ettirish bilan cheklanmaydi, balki bolaning jamiyat bilan aloqalarini saqlab qolish, o'zini ta'lim jamoasining to'laqonli a'zosi sifatida his etishini ta'minlash, ijtimoiy identifikatsiyasini mustahkamlash kabi keng qamrovli vazifalarni o'z ichiga oladi. Kommu-

nikativ, ta'limiy, emotsional va ijtimoiy-me'yoriy komponentlarning uyg'un rivojlanishi gospital pedagogikaning ijtimoiylashtiruvchi va rehabilitatsion imkoniyatlarini kengaytiradi. Ushbu komponentlardan birining yetarli darajada rivojlanmasligi ijtimoiy izolyatsiya, motivatsiya pasayishi va reintegratsiya jarayonining murakkablashuviga olib kelishi mumkin.

Maqolada asoslanganidek, reintegratsiya jarayoni ijtimoiy integratsiyaning mantiqiy davomi bo'lib, o'quvchining gospital ta'limdan asosiy maktab muhitiga qayta moslashuvini ta'minlaydi. Reintegratsiya bir martalik hodisa emas, balki tayyorgarlik, o'tish va barqarorlashuv bosqichlaridan iborat bo'lgan murakkab va bosqichma-bosqich pedagogik jarayondir. Ushbu bosqichlarning izchil va tizimli tashkil etilishi o'quvchining akademik muvaffaqiyati, ijtimoiy moslashuvi va psixoemotsional barqarorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, reintegratsiya jarayonida gospital maktab, asosiy maktab, oila, pedagoglar va psixologlar o'rtasidagi hamkorlik hal qiluvchi ahamiyatga ega. Ayniqsa, reintegratsiyaning tayyorgarlik bosqichida olib borilgan pedagogik va psixologik ishlar keyingi bosqichlarning muvaffaqiyatini belgilovchi asosiy omil hisoblanadi. O'tish bosqichida stigmatizatsiya va ijtimoiy chetlanishning oldini olish, barqarorlashuv bosqichida esa qayta izolyatsiya xavfini kamaytirish muhim pedagogik vazifalar sifatida namoyon bo'ladi.

Xulosa qilib aytganda, gospital pedagogika ijtimoiy integratsiya va reintegratsiya jarayonlarini ta'minlovchi, ta'lim uzluksizligi bilan bir qatorda ijtimoiy tiklanishni ham qo'llab-quvvatlovchi kompleks pedagogik tizim sifatida qaralishi lozim. Mazkur yondashuv gospital ta'limni faqat muqobil yoki vaqtinchalik ta'lim shakli emas, balki bolaning jamiyatga muvaffaqiyatli qaytishini ta'minlovchi strategik pedagogik resurs sifatida baholash imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Thies, K.M. Surunkali kasallikning ta'limga ta'sirini aniqlash. *Journal of School Health*. – 1999. – 69-jild, 10-son. – 392-397-betlar.
2. World Health Organization. *World report on disability*. – Geneva, 2011.
3. Durkheim, E. *Jamiyatda mehnat taqsimoti*. – New York, 1893.
4. Habermas, J. *Kommunikativ harakat nazariyasi*. – Boston: Beacon Press, 1984.
5. Goffman, E. *Stigma: Shikastlangan shaxsni boshqarish bo'yicha eslatmalar*. Englewood Cliffs. – NJ, 1963.
6. Berry, J.W. *Immigratsiya, akkulturationsiya va moslashuv*. *Applied Psychology*. – 1997. – 46-jild, 1-son, – 5 – 34-betlar.
7. Bourdieu, P., Passeron, J.C. *Ta'lim, jamiyat va madaniyatda reproduksiya*. – London: Sage nashriyoti, 1990.
8. Vigotskiy, L.S. *Jamiyatdagi ong: Yuqori psixologik jarayonlarning rivojlanishi*. – Cambridge, MA: Harvard University Press nashriyoti, 1978.
9. Felli, P. *Gospital pedagogikasi va ta'lim yordami*. *Italian Journal of Special Education*. – 2022. – 10-jild, 1-son. – 45-62-betlar.
10. Shaw, S.R., McCabe, P.C. (2008). *Surunkali kasallikka chalingan bolalar uchun kasalxonadan maktabga o'tish*. *Psychology in the Schools*. – 2008. – 45-jild, 1-son. – 74-87-betlar.
11. European Association for Children in Hospital. *Gospital ta'limi uchun sifat standartlari*. – HOPE, 2016.